

Anotace

Zejména mladší žáci mohou očekávat, že natáčením pamětníků získají nezkreslený obraz historické události. Proto je dobré a vhodné v úvodních fázích projektu tato očekávání žáků korigovat a seznámit je s různými formami zkreslení, ke kterým dochází při vzpomínání nebo reprodukování pamětnického vyprávění. Tuto aktivitu lze vhodně kombinovat s aktivitou „Hrátky s pamětí“.

Cílová skupina

Žáci 8. a 9. tříd ZŠ

Vzdělávací cíle

- Žáci popíší, jak se informace ústním předáváním zkresluje.
- Žáci jsou připraveni na to, že vyprávění pamětníka pravděpodobně nebude zcela přesné.
- Žáci vysvětlí, proč je vyprávění pamětníků potřeba zaznamenat audiovizuálně a zpracovanou vzpomínku uchovat.
- Žáci vlastními slovy vysvětlí, proč je každou vzpomínku potřeba zasadit do souvislostí a interpretovat ji.

Počet účastníků

Aktivitu lze realizovat s celou třídou. Pokud ji provádíme s týmy zapojenými do projektu, doporučujeme alespoň 2 skupiny s min. 4 žáky. Lze ji realizovat i s jednou skupinou, ale potom nemůžeme využít srovnání výsledků obou týmů.

Kompetence

komunikace v mateřském jazyce, schopnost učit se, sociální dovednosti

Časová dotace

20 minut

Pomůcky

novinový článek, nepříliš atraktivní pro žáky, který obsahuje několik detailů

Postup

- Rozdělte žáky do skupinek přibližně po pěti. Úkolem každé skupinky bude předat ústně co nejpřesněji informaci štafetovým způsobem.
- Žáci si ve skupinkách rozdají čísla. Z místnosti odejdou všichni kromě jedniček.

- Učitel přečte novinový článek. Do místnosti jsou zvolány dvojky, kterým „jejich“ jedničky článek co nejvěrněji převyprávějí. Takto štafetově pokračujeme dál. Poslední ze štafety má za úkol článek zapsat.
- Články poté přečteme před třídou. Případně, máme-li více času, můžeme na tabuli nalepit původní článek a reprodukováné články a nechat žáky sledovat rozdíly.
- Kterému družstvu se podařilo článek předat nejvěrněji?
- V praxi se články dětí významně liší nejen od originálu, ale i mezi sebou.

Reflexe

Čím je způsobeno, že se od sebe články liší? Proč tomu tak je? Jakým způsobem souvisí aktivita s přípravou na natáčení pamětníka? Jak si je možné ověřit, zda zaznamenaná pamětnická vzpomínka odpovídá popisu reality (byť individuálně zpracovanému)? Proč je důležité zachytit vyprávění přímého účastníka událostí na diktafon/kameru?

Úryvek z novinového článku (kráceno):

Přibývá škol, kde učí moderní dějiny vyprávěním příběhů

6. říjen 2019

<https://plus.rozhlas.cz/pribyva-skol-kde-uci-moderni-dejiny-vypravenim-pribehu-8086994>

Žáci zapojení do projektu Příběhy našich sousedů mají zvláštní úkol: vybrat si starého člověka ve svém okolí, poprosit ho o rozhovor a natočit jeho vyprávění.

Z vyprávění vytvořit reportáž. Tento způsob výuky dějin 20. století volí stále více učitelů. V roce 2019 se do těchto vzdělávacích programů Paměti národa zapojilo už 3250 žáků a stovky učitelů z 91 škol. Paměť národa zorganizovala ve 230 školách historické workshopy. Zájem se oproti roku 2017 ztrojnásobil.

V Příbězích 20. století uslyšíte jedenáct žakovských reportáží. Jedna z nich přináší vyprávění Karla Růžičky, který se za 2. světové války pokusil s kamarádem utéci z nuceného nasazení. Dřeli v továrně v bombardovaném Magdeburgu. Na cestě domů prožili neuvěřitelná dobrodružství a měli ohromné štěstí.

Třeba na jednom nádraží ještě v Německu je málem zatkli: „Náhle přišla vojenská kontrola, tak jsme říkali, to je konec! Jenže měli jsme štěstí. Před námi kontrolovali ještě několik mladíků, kteří seděli vedle nás. Byli to nějací příslušníci Hitlerjugend, kteří asi neměli všechno v pořádku. A tak je vzali s sebou a odváděli pryč k výslechu. No a toho jsme samozřejmě využili a honem jsme se spakovali,“ vypráví Růžička, který s přítelem ve vlaku usnuli.

1

Vesničané si mysleli, že objevili parašutisty a udali je

Růžička s přítelem přejeli svoji zastávku, kde chtěli přestoupit, a probudili se až na konečné. Další vlak zpět jel až za dvě hodiny. Aby nebudili pozornost, zmizeli v nedalekém lese, kde posedávali na palouku.

Po čase se vrátili zpět na nádraží: „Najednou slyšíme velký dupot okovaných bot. Co se děje? Na nádraží, kde jsme byli sami dva, se přiřítily četníci – němečtí – a nějací němečtí civilisti a ukazovali: ‚Tady jsou, tady jsou!‘ Oni nás pokládali za nějaké parašutisty, kteří tam byli svržení v lese. Tak nás vzali do zajetí,“ vypráví Růžička, kterého zachránila vynikající znalost němčiny a opět ohromné štěstí.

Oba mladíci se prokazovali legitimacemi, ve kterých nebylo uvedeno, jako v jiných pracovních dokladech, místo ubytování a pracoviště: „Vysvětlil jsem těm četníkům, že jsme se tam octli omylem, že jsme jeli původně navštívit naše kamarády. Takže se teď musíme vrátit zpátky do práce, protože jinak bychom nestačili tu směnu,“ popisuje Růžička.

Když se ptali, jak to že míří do Prahy, Růžička přesvědčivě tvrdil, že do továrny chodí právě v Praze. Zcela náhodou měla magdeburská továrna pobočku i v Praze. Byli propuštěni. Oba mladíci se v Praze na pobočce přihlásili, nechali si vystavit nové pracovní doklady a nastoupili do práce nedaleko jejich domovů. Nemuseli se do konce války skrývat a nehrozilo jim už zatčení.

